

dr hab. Grzegorz Hańderek prof. ASP
Dziedzina Sztuki Plastyczne
Dyscyplina artystyczna - sztuki piękne
Akademia Sztuk Pięknych w Katowicach
Wydział Artystyczny

Katowice, 11.11.2019

Recenzja

w związku z powołaniem przez Centralną Komisję ds. Stopni i Tytułów pismem nr BCK-VII-L-8552/2019 z dn. 4 września 2019 roku, w skład Komisji Habilitacyjnej do przeprowadzenia postępowania habilitacyjnego dr Agnieszki Grodzińskiej wszczętego dn. 5 kwietnia 2019 w dziedzinie sztuk plastycznych w dyscyplinie sztuki piękne.

Dane Habilitantki

Pani Agnieszka Grodzińska jest absolwentką Wydziału Edukacji Artystycznej Akademii Sztuk Pięknych w Poznaniu (2009).

Stopień doktora, decyzją Rady Wydziału Malarstwa UAP, uzyskała w roku 2014 i od tego czasu zatrudniona jest na stanowisku adiunkta na Wydziale Malarstwa i Nowych Mediów w Akademii Sztuki w Szczecinie, gdzie prowadzi Pracownię Obrazu. W latach 2010-17 wykładała również w Akademii Medycznej w Poznaniu.

Dwukrotna stypendystka Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego, stypendystka wyszehradzkiego programu rezydencjalnego w Futura Karlin Studio (Praga 2016). Uczestniczka wielu rezydencji m.in. w Institut für Alles Mögliche, Berlin (2015), w Banska ST A NICA Contemporary (2014) na Słowacji, betOnest/ Emergence of a New Art Space, Stolpe/Oder, Brandenburgia (2017), Schloß Trebnitz Bildungs und Begegnungszentrum, Trebnitz, Niemcy (2017).

Laureatka konkursu *Curators Network* (Mocak 2012), finalistka konkursu *Talenty Trójki* (2013), laureatka Medalu Młodej Sztuki (2014).

Autorka publikacji artystycznych oraz esejów o sztuce — przez kilka lat tworzyła autorską kolumnę *Read and Die* w magazynie „Artpunkt” (wydawany przez Galerię Sztuki Współczesnej

w Opolu), współpracowała z „Punktem” oraz „Magenta Mag”. Autorka i uczestniczka licznych wystaw w kraju i za granicą.

Ocena autoreferatu

Autoreferat przedstawiony przez Habilitantkę składa się z trzech części i w sposób rzeczowy i porządkujący raportuje kolejno: dorobek artystyczny przed uzyskaniem stopnia doktora sztuki [2009 — 2014]; działalność artystyczną po nadaniu stopnia doktora [lata 2014 — 2018], a w dalszej kolejności założenia i opis dzieła wskazanego, jako osiągnięcie habilitacyjne.

Retrospektywny wywód stanowi pogłębioną autoanalizę własnej aktywności badawczej i artystycznej i daje możliwość gruntownego przeglądu całej twórczości Autorki, zarówno w kontekście ewolucji jej refleksji, konceptualizacji problemów, pojęć i metod, jak również strategii i rozstrzygnięć wizualnych.

Z treści autoreferatu wyłania się bardzo wyraźnie określona, krytyczna i niezależna postawa artystyczna Habilitantki, wyrosła z postmodernistycznych tradycji i refleksji, pozostająca w ścisłym związku zarówno z medium, jak i kontekstem kulturowym, społecznym i politycznym.

Ocena dołączonego dzieła artystycznego

Zgodnie z wymogiem formalnym, jako dzieło habilitacyjne, Pani Agnieszka Grodzińska wskazała publikację zatytułowaną „Classy of an Art Class: Nawigacje i Ćwiczenia”, wydaną przez Wydawnictwo Artystyczno-Naukowe Wydziału Malarstwa i Nowych Mediów Akademii Sztuki w Szczecinie w 2018 roku oraz cykl prac powstałych w latach 2016 — 2018 w ramach podróży rezydencyjnych (w Niemczech, Słowacji, w Czechach, na Węgrzech i w Holandii).

Część pierwsza — „Nawigacje” — jest pokłosiem rozmów z artystami i stanowi rodzaj słowno-wizualnej narracji Autorki, opartej o te doświadczenia.

Część druga — „Ćwiczenia” — to „rzeczy, działania i sytuacje w przestrzeni, bądź studiu, krążące wokół analizowanych w *Nawigacjach* tematów”

Praca – zgodnie z intencją Autorki – jest rodzajem artystycznego medium, łącząc funkcję „podręcznika” lub „pomocy naukowej”, mogącego służyć osobom świadczącym usługi edukacyjne w zakresie sztuki, ale również obiektu artystycznego, prezentowanego w obiegu sztuki. Przede wszystkim jednak jest – jak się wydaje – wyrazem autorskiej refleksji w odniesieniu do własnej praktyki artystycznej i pedagogicznej.

Autorka podejmuje refleksję w oparciu o teorię i pojęcie habitusu uczenia się Pierre’a Bourdieu, widzianej przez pryzmat budowania kulturowego kapitału opartego na arbitralności i symbolicznej przemocy. Projekt stanowi ważny punkt odniesienia w obliczu toczących się obecnie dyskusji dotyczących przyszłości kultury i życia społecznego. Pani Grodzińska próbuje

dociec, czym w istocie jest wiedza artystyczna, analizuje zmieniające się modele produkcji i dystrybucji tej wiedzy.

Projekt Agnieszki Grodzińskiej jest w pewnym sensie pytaniem o samą ideę nauczania sztuki, która, jak wszystkie inne dziedziny współczesnego życia, podlega ciągłym procesom profesjonalizacji.

Możemy analizować go jako stanowisko symptomatyczne dla postmodernistycznych postulatów edukacji opartych na triadzie: postawa – praktyka – dekonstrukcja [G. Dziamski]. Według tak zarysowanej struktury sztuka jest przede wszystkim postawą wobec rzeczywistości, dodajmy – krytyczną postawą wobec ideologii oraz wszelkiego typu form oddziaływania biowładzy (władzy nad życiem).

Projekt przebiega od „nawigacji” do „ćwiczeń” – od rozpoznania intersubiektywnego pola doświadczeń do testowania sobą, w ramach własnej praktyki artystycznej.

We wstępie do pierwszej części publikacji („Nawigacje”) Autorka przedstawia założenia nowej perspektywy edukacji artystycznej, edukacji przez sztukę, czy szerzej – budowaniu kulturowego kapitału. Streszcza również krytyczne stanowisko wobec istniejących modeli i ich charakterystyki („przymus, kontrola, ciągły niedobór”)

W dalszej części przybliża sposób/metodę i zakres swojej pracy – opartej o rozmowy z artystkami i artystami – nauczycielami reprezentującymi różne środowiska i instytucje. Tych kilkanaście rozmów/wywiadów tworzy pole refleksji dotyczących zarówno samego procesu pracy, jak i zmagania z porządkiem instytucjonalnym. Na tej podstawie Autorka tworzy z kolei katalog kategorii/pojęć, które budują strukturę tej publikacji.

Istotną wartością jest w tym kontekście zwrócenie uwagi na formy przemocy języka, który będąc jednym z fundamentalnych składników kształcenia nie jest wolny od uwikłań. Dobrze eksponuje trudności, jakie napotyka język w konfrontacji z tym, co wizualne, a zarazem możliwości rozumienia, które nie ograniczają się do sensów dyskursywnych.

W „Ćwiczeniach” Autorka testuje skuteczność samej sztuki – poszukując jej determinant w obszarze pedagogiki, z przynależnymi jej dyskursami skupionymi wokół takich wartości, jakie rodzą się na ich gruncie. Proces edukacyjny i wpisany weń czas „stawania się” artystką/artystą naznaczony jest traumą, jaka rodzi się w momencie nierównej konfrontacji nadwrażliwości z procedurą, reprezentowaną w pracy Agnieszki Grodzińskiej przez różnego rodzaju instrukcje, przeszkody, wyznaczone kierunki, pułapki, które czytać możemy jako przynależne okoliczności nabywania kompetencji.

Eksperyment, w który wpisuje się stratega artystyczna Agnieszki Grodzińskiej, łączy w sobie aspekt poznawczy i zabawowy. Nie ufa gotowym formom, ani instytucjonalnym strukturom.

Adekwatna „forma” pracy niedokończonej (pracy w procesie) dobrze oddaje towarzyszący tej (naturalnej przecież) sytuacji brak pewności, co do podjętych decyzji.

Autorka przepracowuje na nowo znalezione obiekty, czy porzucone idee. Wybrzmiewa z tej praktyki wyczuwalna wiara, że można z tych resztek coś jeszcze zrobić, a to oznacza otwarcie na to, co nie pasuje, co osłabia naszą pewność siebie, a tym samym zarysowuje nową możliwość...

Pojęcie praktyki zmienia stosunek do sztuki. Dekonstrukcja natomiast znosi wszystkie tradycyjne opozycje, tak mocno obecne zresztą w całej twórczości Habilitantki – produkcja/reprodukcja, oryginalność/wtórność, obecność/nieobecność, sztuka/nieszuka. Próby, eksperymenty wizualne, rozproszone, fragmentaryczne, podkreślają performatywną naturę tych badań/działań, nieobliczonych wprost na „efekt” końcowy.

Odnosząc się do kategorii wiedzy artystycznej Autorka lokuje ją gdzieś pomiędzy pojmowaniem, a kreatywnością. Zwróćmy jednak uwagę, że oba te czynniki rodzą się z poczucia pewnych deficytów, ograniczeń, zachwiania sfery komfortu, i zdestabilizowanego bezpieczeństwa. Poprawny politycznie inkubator jest przestrzenią *de facto* sztuczną (w kontekście zasad/braku zasad rzeczywistości poza nim) i niesie za sobą niebezpieczeństwo wykształcenia całkowicie wysterylizowanego artystycznego podmiotu, odizolowanego od świata zewnętrznego i nieustannie obawiającego się zakażenia obcą materią.

Habilitantka, będąc nauczycielem akademickim, ma z jednej strony możliwość obserwowania tych procesów z bliska, z drugiej – pozostając jednak częścią tego systemu i rządzących nim współzależności — nie jest jej z pewnością łatwo zachować pełną niezależność, właściwy dystans i perspektywę.

Sztuką Grodzińskiej rządzi „współpraca widzenia i myśli – historycznie uwarunkowany rozwój świadomości widzenia” ze wszystkimi uwarunkowaniami natury ideologicznej, czy technologicznej. Autorka bada opresyjny charakter tych modeli / prowadzi dokumentację, porządkuje, kategoryzuje – intuicyjnie i subiektywnie stara się zbudować z nich jakąś „narrację”

Kanon sztuki nowoczesnej ukształtował się w opozycji, a nawet jawnej wrogości do Akademii. Pod koniec XIX w termin *akademizm* nabrał pejoratywnego znaczenia, zaczął oznaczać martwą sztukę – martwą w momencie narodzenia, w przeciwieństwie do żywej sztuki, którą chcieli tworzyć artyści nowocześni. Wszyscy teoretycy wychowania początku XX wieku, od Steinera po Dewey'a i Reada przyjmowali, że punktem wyjścia edukacji artystycznej nie powinny być reguły, konwencje czy tradycja, lecz pierwotna, przyrodzona człowiekowi kreatywność.

Kwestionowanie wpisane jest w naturę poszukiwania nowych możliwości języka sztuki — testowanie medium obecne w twórczości Agnieszki Grodzińskiej, jest jednocześnie próbą testu

władzy, elementów kontroli zdeterminowanej przestrzenią instytucji, modelem relacji, zachowań i metod edukacyjnych.

Przyjęcie takiej strategii wobec postawionego przez Autorkę problemu wydaje się bardzo trafione – szczególnie w odniesieniu do jego instytucjonalnych ram, wytworzonych przez przestrzeń (architekturę), funkcje, czy hierarchie. Pozwala na rewidowanie przyjętych wartości i porządków. (źródeł tych refleksji dotyczącej pedagogiki sztuki szukać możemy na polskim gruncie m.in. w koncepcjach kształcenia prof. Jarosława Kozłowskiego i Grzegorza Kowalskiego i jego „dydaktyki partnerstwa”. Krytycznego opracowania dokonał natomiast prof. Dziamski). Temat ten jednak nieustannie powraca i domaga się ciągłej rewizji w uczelniach. Sama uczelnia jako instytucja, wraz ze swoją strukturą i systemem kształcenia jest właśnie takim projektem *in progress*.

Ocena osiągnięć artystycznych

Jak wynika ze sprawozdania, będącego częścią autoreferatu, Agnieszka Grodzińska jest artystką niezwykle aktywną. Raport ujmuje całą twórczość Autorki od momentu ukończenia studiów, stawiając — zgodnie z formalnym wymogiem — cezurę czasową na moment uzyskania stopnia doktora sztuki w 2014 roku.

Ze względu na charakter recenzji koncentruję się właśnie na drugim okresie, przypadającym na lata 2014 — 2019.

Rozprawa doktorska (esej: „Akomodacja obrazu w procesie postreprodukcyjnego oglądu” oraz cykl prac + publikacja artystyczna pod wspólnym tytułem: „Lex—O—View. S-q-u-e-e-z-e to Focus”, która ukazała się nakładem wydawnictwa Galerii Starter w Warszawie w 2014 roku, rozwijała wątki obecne już wcześniej w twórczości Agnieszki Grodzińskiej, a mianowicie kwestie statusu obrazu, zmian jego recepcji w kontekście choćby rozwoju technologii, która wciąż otwiera przed nami nieznanne wymiary rzeczywistości („sposób przepływu i rozproszenia form”). Techniki reprodukcyjne, xero, faxy, przedruki, praca z materiałem znalezionym wyznaczają sposób pracy oraz wizualny język/poetykę.

Jako najbardziej adekwatne dla swoich poszukiwań/badań/działań Autorka często wybiera prezentacje typu open-studio, oraz dokumentacje działań w procesie. W takiej formie — efemerycznego laboratorium — udaje jej się pomieścić nieuchwytny fenomen zmieniających się obrazów i struktur, którymi się zajmuje.

Metoda pracy Agnieszki Grodzińskiej rodzi się na styku wiedzy, obserwacji oraz intuicji konfrontowanej w pracy „z materia” (materia „aktywną”, rozumianą jako współ-podmiot w procesie), a utrzymanie prac w fazie *in progress*, bez programowych założeń, pozwala jej uniknąć „skończonej” Formy (Gombrowicz).

Ze względu na przyjęte standardy objętości recenzji jak i rozmiar dorobku Habilitantki, jego szczegółowa analiza nie jest możliwa, dlatego zmuszony jestem ograniczyć się do chłodnej statystyki, która i tak robi duże wrażenie.

W raportowanym okresie [2014 — 2018] Autorka zrealizowała 10 wystaw i projektów indywidualnych w prestiżowych krajowych i międzynarodowych instytucjach kultury, takich jak m.in.: Bartok-negyed (Eleven Blokk Art Foundation) w Budapeszcie w 2018 („References/Open studio”), Galeria Rodriguez w Poznaniu („Second Shower”; 2018); Miejski Ośrodek Sztuki w Gorzowie Wielkopolskim („Manipure; 2018); Galeria Sztuki Współczesnej w Opolu („Trap is ready. Head is done”, 2018); Zona Sztuki Aktualnej w Szczecinie („No more no less”, 2018); Futura Karlin Studio w Pradze („Classy od an Art Class/Open studio”; 2016); Centrum Kultury Zamek w Poznaniu („Po trzecie, Obiekt fotografii”; 2016); Galeria Inda w Budapeszcie („Having a Lie with You”; 2016); BWA w Zielonej Górze („Chcesz mieć spokój w grobie, nie zostawiaj nic po sobie”; 2015); Galeria Wozownia w Toruniu („Hard Light in the Light Heat”; 2015)

Brała udział w kilku znaczących projektach i wystawach zagranicznych, z których wymienić trzeba choćby „Roy da Prince” w Galerii Futura w Pradze w 2017 r., „Streaching Space” w Galerii Inda w Budapeszcie, „POLISH(ED)HUNGARIAN”, będąca częścią Węgierskiego Roku Kulturalnego w Polsce w 2016 r., „Beyond the Obvious — Contemporary Women Artists from CEE” w ramach Budapest Gallery Weekend w Galerii Inda, czy udział w prezentacji artystycznej *Pecha Kucha Night* w Bratysławie w 2014.

Działalność artystyczna nie wyczerpuje zakresu jej aktywności. Jej pozycję na tzw. rynku sztuki dobrze oddaje fakt regularnego udziału w prestiżowych targach sztuki (Wiedeń, Budapeszt, Berlin, Nowy York), Pani Grodzińska jest ponadto autorką monografii artystycznych, pisze artykuły i referaty, bierze udział w międzynarodowych i krajowych projektach badawczych, konferencjach, stażach itp. Całość składa się obraz Artystki również niezwykle zaangażowanej w kwestie teorii i praktyk kultury wizualnej.

Ocena osiągnięć dydaktycznych

Od 2013 roku Pani Agnieszka Grodzińska zatrudniona jest na stanowisku nauczyciela akademickiego Akademii Sztuki w Szczecinie (Wydział Malarstwa i Nowych Mediów), gdzie – obecnie jako adiunkt – prowadzi pracownię rysunku

W latach 2010 — 2017 prowadziła przedmiot „Cieleśność w historii sztuki” dla studentów Uniwersytetu Medycznego w Poznaniu.

W latach 2010 — 2014 pracowała na stanowisku specjalisty edukacji artystycznej w Centrum Wspierania Rozwoju Dzieci i Młodzieży „Klub” w Poznaniu.

Należy podkreślić, że Habilitantka nie koncentruje się wyłącznie na pracy dydaktycznej, ale chętnie podejmuje się również roli kuratora w projektach realizowanych przez studentów i absolwentów Akademii Sztuki w Szczecinie na terenie Uczelni i poza nią.

Konkluzja

Na podstawie przedstawionej dokumentacji obejmującej dorobek artystyczny, jakość dzieła habilitacyjnego, treść autoreferatu oraz osiągnięcia dydaktyczne - stwierdzam, że stanowią one znaczny wkład w rozwój dyscypliny reprezentowanej przez Habilitantki, a tym samym spełniają wymagania art. 16 Ustawy z dnia 14.03.2003 r. o stopniach i tytułach w zakresie sztuki.

